

NEMOLAND POLEN IN 2009

Het zomerseizoen in Nemoland begon met twee viltworkshops van een week met Erica als docent vilten en Mathilde als wandelbegeleider. 's Morgens werd gevilt, 's middags gewandeld en 's avonds gegeten bij boeren in de buurt. Erica gaf ook twee viltworkshops in het dorps huis van Chromiec. Beide keren werden afgesloten met de eigenaren van de schapen(wol) erbij en een tentoonstelling van het werk. Daarna hebben Ko en Ria twee weken een viltworkshop gegeven. Ko combineerde het vilten met het broodbakken in zijn zelfgemaakte leemoven. Er werden vooral praktische zaken gevilt zoals wanten, mutsen en sloffen. Voor het verhalencentrum werd een groot kleed gevilt. Dat was een gigantisch project waar iedereen aan meedeed. Ook gaven Ko en Ria workshops in de dorps huizen van Chromiec en Stara Kamienica.

Tegelijkertijd kwam er een groep clowns en muzikanten met de oldtimer clownsbus van Stichting Artimobiël uit Amsterdam. Wij hadden voor hun optredens geregeld in een kindershuis in Sobieszów, in het kindersanatorium van Cieplice en bij de opening van de kinderspeelplaats in Stara Kamienica. De groep is drie nachten in Nemoland geweest. We zijn een paar dagen op stap geweest met een journaliste van de Volkskrant die een artikel schreef over duurzaam toerisme. We hebben haar ons netwerk van Poolse contacten laten zien als voorbeeld hoe je een netwerk kan opbouwen die iets oplevert voor het dorp. Gasten kunnen eten bij boeren en kunstenaars in de buurt. Nemo levert wandel/

Er is dit jaar veel geklust in Nemoland. Net als vorig jaar hebben de beheerders Ton en Nel met enorm veel inzet een groot aantal werkzaamheden gecoördineerd en uitgevoerd. Daarbij is veel samengewerkt met Ola en Ryszard. Zij hebben een pension in Antoniów, waar zij vaak maaltijden voor de Nemogasten verzorgen. Er is veel achterstallig onderhoud verricht en zijn veel voorzieningen verbeterd. De blokhut is geïsoleerd en er is een slaapzolder in getimmerd. De zolder van het café Joppe is geïsoleerd en betimmerd tot een prachtige studio. De buitenkant van het woonhuis is opnieuw geschilderd, de dakgoot vervangen en alle kozijnen zijn gevoegd.

Eindelijk is de bron van de waterleiding ontdekt en de leiding van deze bron naar de put is vernieuwd. De grote put is schoongemaakt en opnieuw gemetseld.

fietsroutes, organiseert workshops in de regio, en dat alles in samenwerking met de dorpsbewoners.

Tijdens een groot dorpsfeest in Stara Kamienica hebben Henriette (een Amsterdamse kunstenaar, en deelnemer aan de viltweek) en Machiel in een Nemostand een workshop vilten gegeven. Op het dorpsfeest was veel aandacht voor de Nemostand. Zelfs het verhaal van Aga en Rübezahl werd in z'n geheel in het Pools door de microfoon voorgelezen. In de gemeente Mirsk was ook een dorpsfeest, georganiseerd door een groep kunstenaars die alle ecologische initiatieven in de streek willen bundelen. De Nemogasten hebben er een muziekoptreden verzorgd.

Tijdens de Nemo wandelweek is in fors wandeltempo de omgeving verkend en zijn weer veel dichtbegroeide paden opengesteld. Deelnemende bioloog Arend Wakker verzorgde een plantenexcursie.

Tijdens excursies in de buurt hebben we weer bijzondere plekken ontdekt. In Legnica Pole is in de 13^e eeuw een beslissende slag geleverd met de Mongoolse horden. Op die plek is nu een grote barokke kerk en een interessant museum. Ook de stad Legnica is erg de moeite waarde. Het 'Arbeitslager Gross Rosen' is gerestaureerd en continu opengesteld. Boleslawiec is de stad van het beroemde blauwe Poolse aardewerk. Er is een museum en een grote markt. In Swieradów Zdrój hebben we veel mogelijkheden ontdekt om te kuren.

Mathilde

KLUSSEN

Alle aansluitingen zijn daarbij vernieuwd. In het nieuwe sanitair bleken onder de grond en achter de muren veel lekkages, die met veel moeite hersteld werden. Veel caravans werden gerepareerd en de elektraleiding naar de caravans werd geheel vernieuwd en onder de grond aangelegd. De droge wc bij de caravans kreeg een nieuw fundament. De toegang van de groepsruimte kreeg een nieuw dak en een nieuwe vloer. Er is een nieuw kolenhok getimmerd en er is hard gewerkt aan de nieuwe brandhoutvoorraad. Ook de schommel is hersteld. Na de zomer wordt een nieuwe bliksemafleider op de schoorsteen gezet en er zijn nog veel andere werkzaamheden, zoals het voegen van de kieren aan de zijkant van het café en het repareren van nieuwe lekkages in het sanitair.

Ola en Ryszard aan het werk

OP BEZOEK IN NEMOLAND

Steeds duikt bij het zoeken op internet de kinderlijk aandoende naam "Nemoland" op. Al wensen we weinig meer dan een geschikte startplek voor een vakantie met veel wandelen, maakt de Nemo website ons wel nieuwsgierig: het gaat kennelijk om meer dan een gewone wandelclub, en Nemoland lijkt veel weg te hebben van onze eigen vertrouwde stek in Frankrijk met zijn collectieve karakter: klussen, samen eten, spelletjes, een uitgebreid gastenboek etc. Daar komt nog bij, aldus de website: contacten en activiteiten met Polen ter plaatse, en het streven hen te helpen met de duurzame ontwikkeling van hun omgeving. De verhalen over waternimfen, legendes over mythische poelen, meditatief WANDELEN en de tao van het struinen: daar zijn we misschien iets te nuchter voor. We nemen het op de koop toe en mailen dat we graag langskomen in Stara Kamienica.

En zo is geschied. We worden hartelijk ontvangen in een zeer rustig Nemoland, alwaar twee andere nieuwbakken reisleden. Het is rustig; het is mooi weer; het is gezellig bij de tent, bij café Joppe. Af en toe samen eten, spelletjes doen, een klusdag (zeisen, een nieuw kolenhok helpen bouwen), een wandeltocht met overnachting in een hut in de bergen, genieten van bloemen en vogels. Kortom alles waar vele voorgangers in het gastenboek van getuigen. Annejot schrijft daarin op 20 augustus: " Een prachtige plek, aardige lieve mensen, struinen en wandelen, boerenbridge, Jupiter en zijn manen, een boomklever, bustochtje naar Wrocław, een extra deken voor de koude nachten, de pannenkoeken van Machiel, een lichtshow van bliksemschichten, bramen plukken en jam maken, theepotten kopen, naar de operette samen met Angélique en Mathilde, en genieten van Saba (wat een schatje). Prachtig land Polen"

De lijst kan zoveel langer: in de bergen een zee aan bosbessen ("niet plukken!"), een bos vol kale bomen (vanwege de vroegere luchtvervuiling), een

veld vol monnikskap of guldenroede. En in de stad de dagelijkse ervaring van verschijnselen die ons Nederlanders opvallen: fietsen alleen op de stoep, vrijwel geen allochtonen op straat, de persoonlijke 'service' bij het parkeren, de vele jonge nonnen en broeders, een jonge meid in minirok, op hoge hakken, met goedgevulde H&M-tas, die even de kerk inwipt om te bidden, samen met de prevelende vrouwen die er al veel langer zitten.

Toegeven, het zijn uiteindelijk toch de verhalen die ons bezoek een speciale dimensie geven. Misschien niet zozeer de legende van Aga en Rübzahl, als wel de rijke geschiedenis van deze streek met zijn ridderkastelen, kerken en kunstwerken, en de herinneringen aan en getuigenissen van tragische gebeurtenissen die hier in en na de Tweede Wereldoorlog plaatsvonden. Ze zijn indrukwekkend verwoord in het boek Gespleten land van Annemarie Hendriks, dat we van Mathilde te lezen krijgen, en op de documentaire van Jan Stap die we te zien krijgen. We horen het zelfs uit de eerste hand: van de stiefdochter van Liebig, die deze week voor het eerst weer het huis ziet, van waaruit ze als achtjarig meisje in 1945 met de hele familie is weggevoerd (naar West-Duitsland), omdat Stalin dit deel van Duitsland voor Polen uit Oekraïne had bestemd.

Waarom bezoeken zo weinigen dit landsdeel, in menig opzicht mooier dan Frankrijk, de dorpen levendiger, want (nog?) niet verlaten? Met zijn fruit en onwaarschijnlijk lekkere kolen en aardappels. Zou het dan toch zijn omdat Polen niet op de kaart staat van de meeste Tomtoms? Wij zullen in de toekomst zeker en vast nog meer van Polen gaan ontdekken, en hopen daarbij nog eens in café Joppe aan te schuiven om de verhalen uit te wisselen.

*Annejot Hoffman en Eric Hennes.
Nemoland, 4-22 augustus 2009*

GEMEENTERAAD STARA KAMIENICA BLOKKEERT PLANNEN POL SKAL

De Poolse mijnbouwfirmas die 120 ha. natuurgebied bij Nemoland wil afgraven voor de winning van mineralen en graniet had de gemeente gevraagd om de bestemming van het terrein in het bestemmingsplan te veranderen in industrieel gebied. Dan zou de vergunning voor de mijnbouw geen problemen meer opleveren. Nemo heeft snel een officieel verzoek bij de gemeente ingediend met alle argumenten om de aanvraag van Pol Skal af te wijzen. Tijdens de stemming heeft de gemeenteraad het verzoek van Pol Skal vrijwel unaniem afgewezen. Alleen Lipinski, nota bene het dorpshoofd van Kopaniec en dus ook van Nemoland, stemde blanco. Het was allang bekend dat hij voorstander is van de mijn, maar hij durfde nu niet vóór te stemmen.

MIJNBOUWFIRMA VALT NEMO AAN

Door maar liefst twee ministeries werd Nemo met aangetekende brieven gemaand opnieuw al haar jaarverslagen op te sturen. Bij navraag bleek dat Pol Skal de ministers een uitgebreid dossier over Nemo had gestuurd. De advocaten van Pol Skal doen dus erg hun best om een juridische valkuil te vinden om Nemo uit Polen te verjagen. Ook heeft Pol Skal de dorpschouwen in Stara Kamienica en Mirsk een dossier over Nemo gestuurd. Via een vertaalbureau zijn Nederlandse pagina's van de Nemowebsite in het Pools vertaald. Blijkbaar ziet Pol Skal Nemo als een belangrijke tegenstander van de mijnbouwplannen die monddood gemaakt moet worden. Het is bekend dat Pol Skal alles probeert om een vergunning te krijgen. Zo zijn ze alle raadsleden langs geweest om ze geld aan te bieden. Veel Poolse dorpsorganisaties vrezen dat Pol Skal geen enkel middel schuwt.

CROSSROADS FESTIVAL

18 – 24 oktober Jelenia Góra Polen

Deelnemende schrijvers van links naar rechts: Vamba Sherif (Nederland/Liberia), Yasmine Allas (Nederland/Somalie), Rodaan Al Galidi (Nederland/Irak), Olga Tokarczuk (voorzitter, Polen), Ignacy Karpowicz (Polen/Ethiopië/Costa Rica), Natasza Goerka (Polen/Duitsland).

In oktober 2009 organiseert Nemo in Polen voor de eerste keer het Crossroads Festival: een literair festival in Jelenia Góra met Nederlandse en Poolse 'grensoverschrijdende schrijvers', Nederlandse literaire films en een debatprogramma over mensenrechten. Het literaire programma wordt aangevuld en geïllustreerd met andere culturele programma's rond het centrale thema 'migratie', literatuur zonder grenzen.

De opening is op dinsdag 20 oktober in de grote aula van Karkonosze College. Na verschillende introducties gaan de schrijvers met elkaar in debat.

Woensdagochtend geven de schrijvers 's middags workshops voor studenten en 's avond is er een literair programma in de grote openbare bibliotheek van de stad. De hele week zijn er culturele activiteiten.

Donderdag, vrijdag en zaterdag treedt het Nederlandse koor Vocaal Ensemble Groningen op in dorpskerken en de grote Garnizoenskerk in Jelenia Góra. De Anne Frankstichting presenteert het debatprogramma Free2choose.

THEMA 'MIGRATIE'

Met het thema 'migratie' wordt aangehaakt op de politieke realiteit na de Europese verkiezingen en de opkomst van politieke stromingen die zich afzetten tegen migranten. Het festival wil daarmee de aandacht vestigen op de migratie in Europa en de betekenis van literatuur. Daarbij kan de situatie in de Nederland als voorbeeld dienen. "Cross border literatuur" kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over de oorzaken en de effecten van migratie op de samenleving. Het is daarbij belangrijk dat een debat wordt gevoerd over de rol van de schrijvers tov hun oude en hun nieuwe samenleving. De discussie over de rol van literatuur in de samenleving krijgt hiermee een nieuwe dimensie.

LOCATIE JELENIA GÓRA IN POLEN

Als locatie is Jelenia Góra gekozen in Pools Neder-Silezië, in het grensgebied van Polen, Duitsland en Tsjechië. Deze locatie is geschikt omdat ze in het centrum van Europa ligt, een traumatische migratie-geschiedenis heeft, er veel schrijvers en kunstenaars wonen en plaatselijke organisaties zich betrokken tonen bij het evenement. Jelenia Góra presenteert zich graag als internationale culturele stad, met o.a. een jaarlijks beroemd straat-theaterfestival en een jazz festival. Er zijn veel culturele instellingen die willen participeren in het evenement, zoals het Centrum Kultury en de openbare bibliotheek.

POOLSE NEMO

De Initiatiefnemer en organisator van het festival is de Poolse stichting Nemo. De kernactiviteit van Nemo is de organisatie van uitwisselingsprojecten en culturele (wandel)evenementen in Polen. In Stara Kamienica heeft Nemo al 7 keer de Hollandse Dag georganiseerd als cultureel evenement gericht op culturele uitwisseling tussen Nederland en Polen. Vanuit dit evenement is het concept ontstaan om een literair festival te organiseren, gericht op migrantenliteratuur. Nemo krijgt geen structurele subsidie van provincie, gemeente of bedrijven. Omdat Nemo al 11 jaar gevestigd is in Polen met een eigen centrum (Nemoland) met veel ervaring op het gebied van internationale samenwerking en de organisatie van evenementen, functioneert de organisatie letterlijk als een spin in het web.

Het doel is om elk jaar een "Crossroads festival" te organiseren in Jelenia Góra gericht op de combinatie van cultuur en sociaal/politieke thema's met Nederlandse kunst en literatuur als focus. Het evenement is gericht op contact en culturele uitwisseling tussen Nederland en Polen.

**NEMOLAND
POLEN
ZOMER 2009**

